

چاكسازى، ئىسلاخ، رىفورم، تازە كىردنەوہ Reform, Aktualisierung, Update

ئەمسال چل سال بەسەر بزوتنەوہى چاكسازىدا تىدەپەپىت، كە لە سالى 1968 لە سەر دەستى خويىندكاران و قوتابيان و پروناكبيران و كرىكاراندا لە فەرەنسادا سەرى ھەلدا و زۆرىك لە وولاتانى جىھانى گرتەوہ.

لە وولاتى فەرەنسا داواى پتر ئازادى تاك، دروشمى سەرەكى ئەو بزوتنەوہى بوو. رىفورم لە پىناو پزگار بوون لە كۆت و بەندى كۆمەلایەتى و سىياسى و ئابوورى باو، دژى دى گۆلىزم و كۆنەرفاتىقى فەرەنسى بوو.

چاكسازى وەلامدانەوہى كى جدى داخوازىيەكان و پىداووىستىيەكانى تاك و كۆمەلگايە. ئەگەر كۆمەلگا ئاسوودە و ئارام نەبىت ئەوا گرەنتى ھەمىشەيش بۇ ئاسوودەيى و ئارامى تاكەكان نىيە لە ھەر پلە و پاىيەيەكى كۆمەلایەتیشدا بن. ئازادى تاك و ئازادى كۆمەلگا دوو ئاراستەى دژ بە يەكيان نىيە بەلكو تەواوكەرى يەكترىن و پەيوەندىيەكى راستەوانەيان ھەيە و ياسا و دەستورىكى مەدەنى (سىكۆلار) و دىموكراسى رىكيان دەخات.

لەگەل رۆيشتنى كات و چەرخدا پىداووىستىيەكان و داخوازىيەكانى مرقوشى لە گۆراندایە و ھەلومەرجى تازە داواى سىستىمى تازە دەكات بۇ چارەسەرى ئەو پرسە. كاركردن بە پىرۆزى واتە چەق بەستنى كۆمەلگا لە دۆخىكدا و دژەوستانەوہى رىفورم و چاكسازى، دوواترىش بە جىمانى كۆمەلگا.

لە سالى 2008 دا كاتىك مامۆستايان و شارەزايانى بوارى پەرورەدە و فىركردن لە شارى لاپتسىكى ئەلمانیا ھەلدەستن بە پىشنىياركردن و پىادەكردى پىرۆزەيەكى پەرورەدى نوئى لە سەرچەم باخچەكانى منداندا لە ژىر ناوى (پلانى نوئى فىركردن، ئامانچ لىرەدا وەلامدانەوہى كۆمەلگى كىشەو پىداووىستى و ھەلومەرجى تازەيە. دابىنكردى چارەسەر و مسۆگەر كىرەنتى. ئەم پىرۆزەيە پىكدىت لە كۆمەلگى رىسا و ياساى نوئى كە جى رىسا و ياساكانى پىشووتر دەگرىتەوہ كارى پىدەكرىت و ھەولى سەر كەوتنى بۇ دەرىت.

سالى 2004 لە شانشىنى مەغرىبى عەرەبى كە ياساى نوئى بارى كەسىتى بىارى لەسەر درا، وەلامى كۆمەلگى كەموكوورى و كىشە و ناعەدالەتى پەيوەند بە بوارى خىزان، ھاوسەرگىرى، و مىرات، مندا و تەلاق دراىەوہ، كە پىشتر ئەمانە پىرۆز بوون و قابىلى پرسىار و گۆران نەبوون. ئەم گۆرانا جىدەستى رەنجى بى و وچان و ماندوونەناسى بزوتنەوہى دىموكراسىيانەى ئافرەتانى شانشىنى مەغرىبى زۆر پىوہ ديار بوو. كە بۇ ژمارەيەكى زۆرى سىياسەتمەدار و ھىزە موخافىزەكان (كۆنەرفاتىقەكان)ى مەغرىب پىرۆز بوو قابىلى گۆران نەبوو.

كاتىك پىرۆگرامى ئەنتى قايرۆسە كۆنەكەم نەتوانىت كۆمپىوتەرەكەم و فاىلەكانم لە قايرۆسى تازە بىارىزىت، ئەوا منىش پىوېستە بە داوى پروگرامىكى ئەنتى قايرۆسى نويدا بگرىم و دابىنىم، بۇ ئەوہى بتوانم بەرەنگارى قايرۆسى تازە بىمەوہ.

مەبەستم لەو نمونانەى سەرەوہ ئەوہى كە چاكسازى، رىفورم و تازە كىردنەوہ پىوېستىيەكى رۆزانەى بەردەوامە لە

هه‌موو کاتیکدا و له هه‌موو شوینیکدا و بۆ هه‌موو بواره‌کانی ژیان. دژایه‌تی کردنیکی به سته‌م و توندو تیژانه نییه، به‌لکو دیالۆگیکی ئازادانه و دیموکراسییانه‌یه، وه‌لامدانه‌وه‌یه‌کی ناشتی خوازانه و زانستانه یه به پرس و کێشه هه‌نووکه‌ییه‌کان.

ئه‌وه‌ی پێویسته لێ‌رده‌دا بوونی به‌ره‌یه‌کی ریفۆرم‌خوازه که کاربکات به ئاراسته‌ی گۆرینی رووانینی تاکی کۆمه‌لگا به‌رانبه‌ر تازه‌کردنه‌وه و چاکسازی، سه‌لماندنی گرنگی ئه‌و چه‌مکه، تیشک خستنه‌ سه‌ر ناته‌واوی و که‌موکوپیه‌کان، پێشنیاری پرۆژه و میکانیزمی کار.

ئه‌م نووسینه هیچ لیکدانه‌وه‌یه‌کی شاراووه و نادیار هه‌لناگری ته‌نها ئه‌وه نه‌بیته که به‌ روونی ده‌ریاوه.
